

Архим. Серафим **АЛЕКСИЕВ**

## ПРЕД ЛЕСА

Боя се аз, Христе, да тръгна сам!
Животът лес е страшен, неизброден!
И тъмни духове ни дебнат там!
И не един загивал е прободен
от вражи меч!... А пътя аз не знам.
Боя се, Господи, да тръгна сам.

А колко бях като дете щастлив!
Макар, че пътят и тогаз бе труден,
за майка си се хващах доверчив.
И бях спокоен. И светът бе чуден!
Че мама бе за мене ангел жив.
О, колко бях като дете щастлив!

Сега съм сам. Черней пред мен лесът.
А трябва аз през него да премина!
О, тез тревоги ще ме подлудят!
Кой друм да хвана, за да не погина
от зверовете, в храстите що бдят?
Така съм сам... Черней пред мен лесът!

Иисусе благ, не ме оставяй Ти!
Като водач хвани ме за ръката!
Ти пътя знаеш! Твоят зрак пламти
подобно на звезда във тъмнината.
Сърцето ми Те чака и трепти.
Спасителю, водач бъди ми Ти!



Змей **ГОРЯНИН**

**ГРЕЯТ** над мене чудесните,
едрите, летни звезди;
вятърът – царят на песните –
песни жетварски реди.
Слушам и тръпне сърцето ми:
гали го сладкият глас
и го изпълня с неведоми
сенки вечерния час.
Рояк светулки подгонени –
чисти, добри светлини:
те са ми светлите спомени,
те са ми детските дни.

**ДЕНЯТ** очите си притвори
и в синия вечерен час
Сам Бог небесните простори
покри със тъмносин атлаз.
Звездите някъде са скрити –
навярно в Чудната Страна,
където в бяла светлина
летят от детството мечтите.
О, колко, колко искам аз
да съм зад синия атлаз –
една звезда между звездите
във Божиите шепи скрити!

## ЗОВ

Пеят медни хлопотари –
сякаш есента звъни
над пладнища и кошари;

сякаш есента звъни
със невидими камбани
над поля и планини;

сякаш есента ни кани
да прегънем колена
със смирено покаяние;

да прегънем колена
пред могъщия Стопанин,
Който всички семена

благославя, за да станат
хлебодатни класове –
с хляб насъщен да ни
хранят.

Сякаш есента зове
да сберем набожно пръсти
и да се прекръстим.

## ВОЙНИШКА ПЕСЕН

Пада лек, прозрачен здрач,
вечерта е много тиха;
няма вопъл, няма плач,
а един войник убиха.
Прост е неговият гроб
в обгорялото стърнище:
малко пръст в един окоп,
саван - кърваво платнище.
Няма свещ и упокой,
няма звъннали камбани:
свири вятърът отбой
над полетата смълчани.
А когато превали
месецът зад планините
той ще тръгне пак, нали,
стройно с другите убити?
Няма вопъл, няма плач,
няма смъртна изнемога.
Ех, тръби, тръби, тръбач, –
дай сигнала за тревога.

*Княжевац, 14 април 1941*

Издава свещ. Лъчезар Лазаров, отговорни редактори Снежана Костадинова, Боян Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове:

ISSN 2738-7798

*Йскри в Йскрец словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.*
*П. Пеев*

# ИСКРИ

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Брой 16, МАЙ, 2021 г.

# КИРИЛ И МЕТОДИЙ – ИМЕНА НА СВЯТОСТ

***В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото.[1]***

Това е първият текст изписан с българските букви още в далечния 9-ти век, когато светите братя започнаха своето свято дело. Делото, прославило българския род и дало „на вси Словене книга да четат“.[2]

Несравнимо с нищо в нашата история, създаването на българска азбука предшества появата на множеството книжовни школи и огрмотяването на нашия народ и близките племена. Върху благодатната християнска почва и чрез извоюваната църковна независимост, тези славни събития поставят основите на нова Европейска култура. По този начин именно тогава от Преслав до Охрид се формира българо-славянска културна общност и нова средновековна източно-европейска християнска цивилизация! Затова днес на кирилица пишат народи, заемащи пространството от Тихия океан до Средна Европа: българи, руси, монголи, украинци, беларуси и сърби, жителите на Североизточен Сибир както и гражданите на Македония (Р Северна Македония).



Делата на св. цар Борис-Михаил Покръстител, неговият син Симеон Велики, светите братя Методий и Кирил, както и техните свети ученици Климент и Наум Преславско-охридски, Сава, Горазд и Ангеларий, са прославени и увековечени трайно по тогавашните югозападни части на Българското царство – най-вече из Вардарско и Охрид.

***Продължава на стр. 2***

1. *Евангелие от Йоан 1:1*
2. *ПАИСИЙ, Ив. Вазов*



*Св. цар Борис I (852 – 889), изобразен като ктитор на манастира „Св. Богородица – Пречиста“ (Кичевски манастир), край гр. Кичево, Вардарска Македония.*



*Храм „Св. София“ в Охрид, изграден при управлението на св. цар Борис-Михаил – катедрална църква на Българската патриаршия при цар Самуил.*



*Храм „Св. Пантелеймон“ в Охрид, изграден в 887 г. за училището на св. Климент.*

Това не е случайно. Традицията на българските владетели да строят там църкви и манастири датира още от времето на кан Тервел, за когото има сведения, че умира като монах под името Теоктист в построения от него манастир край Охрид. Самият цар Борис I е изобразяван в много от тамошните църкви и манастири, някои от които изоставени и разрушени по времето на Сръбската власт. В манастира „Св. Богородица“ край гр. Кичево, както и в манастира „Св. Наум“ на Охридското езеро, той е изобразен и като ктитор. Освен тях, по време на неговото управление в Охрид са изградени църквите „Св. София“ и „Св. Пантелеймон“.

Но ако ние днес се срамуваме от вярата си, не познаваме Бога, който ръководеше перото на Светите Братя и техните ученици и се лутаме сред тъмата на безверието, маловерието и суеверието, то за какво са ни езика и традициите? Ето защо днес повечето млади българи и ученици са полуграмотни. Българските традиции считат за старомодни и ненужни и търсят да ги заменят с нови и чужди. Стигаме до там, че някои използват латиница, за да пишат на български. Слушаме всякаква, но не и българска народна музика. Българина не чувства българщината и кощунствено я подменя! Не го затрогва това най-ценно и богато творчество. Не чете българските класици – струва му се безсмислено. Предпочита съвременни, глуповати и посредствени книжлета с фалшиви съвети за лично щастие и просперитет. (Какво безумие!?) Съвременните български автори всеки ден получават международни награди и признания, а в България имената им са неизвестни. Сквернословим в речта си! Нима с всичко това не потъпкваме святото дело на равноапостолните Кирил и Методий?!

Св. апостол Павел казва: *"Помнете вашите наставници, които са ви проповядвали словото Божие, и като имате пред очи свършека на техния живот, подражавайте на вярата им" (Евр. 13:7).* Нека изпълняваме този мъдър съвет! †



*Манастир „Св. Наум“ в Охрид, от времето на царете Борис и Симеон.*





*Петър* ***ВУТОВ***

# Из „ЧЕРЕПИШКАТА СВЕТА ОБИТЕЛ ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ“

Интересна и прелюбопитна е историята на този старинен манастир, един от бисерите на светите места в България. Черепишкият манастир е първият във Врачанския край и най-големият в Северозападна България. От много далечно време се е смятал за крепост на православно-народностния дух. Бил е средище на 15-20 села и център на религиозната и книжовно-църковната просвета.

Мястото е живописно и дивно красиво! Примамливо е със сияйната си Искърска клисура. В това труднодостъпно и глухо усое е имало живот, но всичко е останало незнайно и забулено в мистериозни тайни и легенди.

В края на XIV век храбрите войници на последния български цар от Второто българско царство Иван Шишман проявили невиждан героизъм в защита на Отечеството ни от турците. Цялата околност била осеяна с черепи, откъдето и произлиза името Черепиш.

Възхитителни са описанията на Черепишките скали и манастира. Ще спомена за някои от тях, а след това в изложението ще ги разгледам по-обстойно. През лятото на 1871 г. тук минава прочутият унгарски пътешественик – географ, изследовател и етнограф Феликс Каниц. След като пребродил пролома, той написал: „Районът на Черепишкия манастир е най-красивото природно място на Балканския полуостров“. На 20.II.1897 г. през дефилето минава първият влак от София за Роман, в него е и Алеко Константинов, който остава във възторг от видяното и написва пътеписа си „В Българска Швейцария“.

Векове наред Черепишкият манастир стои сред каменната гръд на планината, изпъстрена от страхотни млечнобели скали, непристъпни чукари и безброй пещери. Разположен е на десния



бряг на река Искър.

Проследявайки многовековната история на Черепишкия манастир ще се натъкнем на много неразгадани тайни. През турското робство е ограбван и разрушаван, но винаги след това е бил възстановяван.

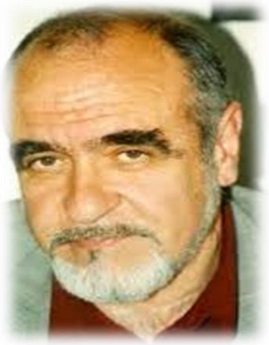
Този манастир е построен на територията на село Игнатица. До Дълбоки дол е било землище на Игнатица, а не както някои се опитват да изменят нещата, че е клон на Коритенград, който е разрушен от турците. Да! Последното е вярно, но в много по-късна година. Коритенград съществува до средата XV век, а Черепишкият манастир е строен през XIV век. Кому е нужно да строи манастир и то на чужда територия?

Свети Пимен Зографски възстановява и изографисва манастира, а през XVII век тук се пише прочутото Черепишко четвероевангелие, което се пази и до сега. То е образец на калиграфското майсторство от онази тъмна епоха. Йеродякон Данаил преписал цялото евангелие. Тук има съчинения на патриарх Евтимий. Имало е още църковно, свещеническо, килийно, девическо и певческо училище, Пастирско - Богословски институт. В периода 1950–1990 г. тук се помещава Черепишката Духовна семинария. Тук през 1944 г. се помещава Светият Синод на Българската Православна Църква. За всичко това и за други събития предстои да прочетем.

Целта на написването на този труд е да може читателят да се добере максимално до историческата истина за построяването, съществуването на манастира през вековете и животът в него. Защото има много неточности, относно неговото построяване и съществуване. Затова, основната задача е изчистване на тези неточности.

В годините има автори, които по една или друга причина са работили по въпроса за Черепишкия манастир. Но всеки един от тях си има своя гледна точка и по-точно казано, какъвто материал са намерили, в такава светлина са го изразили.

Сега въпросът е да се разгледат всички данни и да се напише една реална история на Черепишката света обител. †



*Лозан* ***ТАКЕВ***

## ДО СЛЕДВАЩАТА ПРОЛЕТ

Дъщеря ми лети
пак към своя мечта…
Тя е временно Лас Вегас
поне тази сутрин.
Всеки в свойте мечти
търси сам любовта.
Аз оставам да чакам
при своя компютър.

Утре ще прочета
стих от тая любов
в стих дори пролетта
на екрана ще мине.
Всеки за обичта
е заклет и готов
и така е от много години…

И така ден след ден
в надпревара с мечти
се търкаля край нас
колелото безкрайно.
Дъщеря ми е с мен
и когато лети
и отнася със себе си
бащина тайна.

Дъщеря ми лети.
Пролетта е мечта
и за всеки,
за всеки нов полет.
В съкровени мечти
е очакване тя
в календара
до нашата следваща пролет.



*Людмила* ***ПЕТРОВА***

## ПЪТУВАНЕ

Всеки носи своя кръст,
но кръстът, Боже,
е различен
всеки ден.

Веднъж е тежък,
непривичен
за слабите женски ръце,
друг път – е лек,
невидим и наистина
като перце.

Изпитанията може
да ни изграждат
всеки миг,
за да се представим
пред Теб, Боже,
в най- праведния лик.

Благодаря Ти,
че ме пазиш,
ограждаш ме с любов
и храниш мойта вяра!

Животът на Земята
е от гара до гара,
малко радост
и много повече тревога.

Останалото е пътуване към Бога!





*Ася* ***ПАЛЕВА***

## СЪВЕТ

Когато си объркан
и отчаян,
развян от вятъра,
разхвърлян и окаян –
допри ръце в молитва,
изречи смирено:
„Господи, прости!“

Повярвай силно,
Бог ще те благослови!

## ЗАБРАВЯМЕ

за важните неща,
не помним и не искаме да знаем,
че някого сме наранили
и в нощта съня му сме разбили,
но нехаем...

Боли ни, ако някой ни крещи
и с остри думи вперени в очите ни-
той бълва злоба и крещи –
това не го разбираме, недоумяваме.

Защо не бъдем кротки и добри
с усмивка и разбиране
да си говорим,
а болните си и отрудени души
за Бога да се мъчим да отворим...

Забравихме за важните неща!





*Снежана* ***КОСТАДИНОВА***

## ВЛЮБЕНО ХОРО

*Разказ*

От дълги години живееше в чужбина, но всяко лято идваше в България със семейството си. Дори след като родителите му починаха не наруши традицията. Тази година за първи път беше сам. Новите членове, на неговото космополитно семейство, нямаха никакви сантименти свързани с България. Дори жена му не пожела да го придружи, а замина за Франция при сина. Не тръгна с нея. Не можеше да живее, ако поне седмица в годината не подиша роден въздух. През изминалите десетилетия в Германия негов несменяем спътник беше носталгията. С напредването на годините тя растеше. Тъгуваше за Балкана, за селцето, в което беше израснал, за тополата в дядовия двор, за питката, която баба му печеше в пепелта на огнището, за едно момиче, което никога не забрави… Дори за камъните, които бяха в изобилие в балканското село. Някой би казал: „Какво пък толкова – камъни!” Камъни, камъни, ама български! Тъгуваше и за хорото. Никъде не беше виждал село, в което танцуват мало и голямо, бурно и продължително, като за последно. Е, разбира се до другия празник и докато засвири Драйчовата музика. Още виждаше в спомените си високо вдигнати глави, ръце разперени като криле за полет и крака, които играят толкова бързо и леко сложните стъпки на хорото, че сякаш не докосват земята. Красота! Беше питал дядо си, известен танцьор в миналото, на какво се дължи това. Откъде идва това съвършенство на движенията, тази магия и то само в тяхното село. Беше му отговорил след кратко замисляне: „Сиромашки беше нашио край, а ниа тука, под Зимни връх, най-млого. Единствена радост ни беше орото. Играехме тека убаво, оти нищо не ни тежеше. С три думи: голи, боси и гладни. Ядееме млеко, качамак и коприва та ни пукаа ушите и ни беше леко, леко. А кошулките, ризите де, ни шиеа от кълчищено платно и не мое да стоиш мирно, оти млого драпат. Опинците па беа от свинска кожа и толко тънки, че като стъпиш на земнята усещаш секо камичѐ или трънче и играеш тека, че да я допираш само за секунди с нодзете. А най-важното за убавото оро е сърцето. Оно у бедните е по-големо. Има у него и милост, и радост и млого любов. А най-доброто е, че нема страх. Оти да се боиш? Нема какво да ти откраднат, а и нема какво да затриеш. Я затова зех баба ти от Трънско, оти немаше да ми се големее. Сичките убавиньи, дека ги изброих, ги имаше и она. Само камъньете и тръньете май им беа повечко. Като я видох как рипа на танецо си рекох: „Она ще е!” Затова баща ти личи на орото. Гледал е от нас. Сбрал е алочàта и на двамата. Никой не мое да играе като него „Трънско царибродско за пояс”. У неделя ще идем на събоpо да разбѐрем заслужаваш ли наследството, дека ти оставяме.”

Дали дядо му беше идвал, не знаеше. На този събор срещна Боряна – своята първа любов. И тях ги запозна хорото. И тя играеше диво и лудо, и самонадеяно се опитваше да надиграе всички. Да, но не и него. И се започна най-дългото и прекрасно хоро, което продължи повече от две години. Един до друг, един срещу друг, те винаги се състезаваха на голямото вито хоро. Драйчовата музика свиреше без умора и хорото се разтуряше чак, когато се покажеше Месечко. Тогава двамата се разделяха. Наричаха ги Христина и Дъбака. Така ги кръсти учителят по литература в основното училище, когато ги видя да танцуват. За разлика от героите на Елин Пелин този Дъбак нямаше нaниз от жълтици, които да ù подари, а Христина (Боряна) никакво намерение да се омъжва за него, както се оказа по-късно.

Първите месеци в казармата получаваше писма, пълни с любов и обещания, после оредяха и накрая спряха. Писаха му, че се е омъжила. Дълго тъгува, но нищо не можеше да промени. Любовта си беше отишла заедно с тяхното хоро.

След казармата семейството му се премести да живее в София. Стана студент и все по-рядко ходеше на село, за да види приятелите си. Никога не отиде на хорото. Там никой не го чакаше.

Ожени се за германка, след като се дипломира в Софийския университет. Запозна се с Кàтрин на морето. Много сдържана и спокойна, тя беше пълна противоположност на Боряна. Не обичаше, а и не можеше да танцува, но играеше шах по-добре от него. Обожаваше да се разхожда по брега и с часове да наблюдава играта на чайките с морските вълни. Влюби се в България, но не пожела да живее в нея. Установиха се в Дрезден – нейният роден град. Отгледаха син и дъщеря, които преди години задомиха. Първа се омъжи дъщерята за неин колега италианец. Марко беше добро момче, но имаше едно „но”. Не беше българин. Когато синът го запозна с бъдещата снаха, той се зарадва, когато я видя. Тънка и стройна, черноока с бяла кожа, тя му напомняше Боряна. Мишел, най-красивата французойка, която беше виждал, приличаше на българка, но само толкова. Двамата заминаха да живеят в Париж, макар че момичето беше израснало в Германия.

Нищо не каза нито първият, нито вторият път. Нямаше право. Помнеше сълзите на майка си и думите на баща си: „Как не се намери българка за тебе!”

Пак стоеше на площада в центъра на неговото село. Там, където беше изиграл толкова много хорà. Беше съборът на селото. Мургави музиканти свиреха и пееха на микрофона за някаква роза. Никой не играеше. Хората стояха до сергиите с шарени дрънкулки и си говореха. ***Продължава на стр. 4***

## ВЛЮБЕНО ХОРО

Сигурно чакаха някой да поведе хорото или пък да се появи тяхната духова музика. Попита за това стоящия до него младеж.

– За Драйчовата музика ли говорите? – любезно се отзова момчето. – Старите музиканти измряха, а младите се пръснаха по света. И не само те. Тук останаха единствено възрастните да ги чакат. Аз също съм дошъл само за събора, но коренът ми е оттук и познавам всички. А Вие от кой род сте? Не съм Ви виждал.

Не му отговори, а попита отново:

– А да сте чувал за Дъбака и Христина?

– Дъбак ли? – учуди се младият мъж. – Не съм чувал за човек с такъв прякор. А Христини колкото щете. Вие за коя питате?

„Не сте чул, а да сте чел?" – за малко да каже, но си замълча. Момъкът беше толкова добронамерен. Тръгна между хората вглеждайки се в лицата им. Все щеше да познае някой от неговата младост. Не беше идвал толкова време, а годините не бяха стояли без работа. И все пак. Застана в средата на площада. Сам и чужд. „Хора, познайте ме! – молеше се мълчаливо той. – Аз съм вашият Дъбак! Елате при мен! Моля ви!"

Никой не тръгна към него. Хората безучастно гледаха необичайната гледка: висок възрастен мъж стои в средата на площада и плаче. Вероятно го мислеха за пиян. Изведнъж музиката засвири познато до болка хоро – любимото му Трънско царибродско за пояс. Сърцето му заблъска в гърдите. Искаше да изскочи и да затанцува, но … само то. Краката не помръдваха. Отнякъде дотичаха момче и момиче и заиграха. Диво и лудо. Само двамата. Нямаше го голямото вито хоро и всички гледаха тях. Играеха със същата лекота и хъс като тях някога. Стоеше като омагьосан и ги гледаше. Някой го хвана и изведе от центъра, за да не пречи. Беше новият му познат.

– Хубаво играят! – каза. – И двамата са танцьори в музикална кабелна телевизия. А момичето си го носи и в кръвта. Наследила го е от баба си Боряна, Бог да я прости. Казват била най-добрата танцьорка някога.

Ето защо никой не го позна. Сбъркал беше мястото на срещата. Трябваше да отиде в края на селото, където неговите стари приятели се бяха преселили във вечния си дом. Изиграли своето хоро, те чакаха някой да им разкаже за днешното. Дали щеше да им хареса?! И този път нямаше право на мнение. Пръв се беше пуснал от него. †



*Свещ. Л.* ***ЛАЗАРОВ***

## ГРАНИЦА

*Есе*

***През гробища черни браздата минава.***
***Напразно: в задушница тука гори кандилница глинена, дим се развява,***
***и вятър отвъдни гробове кадѝ…***

*Из „ГРАНИЦА" на Емануил поп Димитров.*[1]

[1] Списание „КУПОЛ", Хемус, 1940 г.
[2] Библия, Москва, Синодална типография, 1890 г.

**И**нтересен е фактът, че в българския, славянските езици, а от там и в църковно - славянския, думата „език" често се е превеждала като народ. Това ясно личи от първия стих на втория псалом ***„вскую шатѧшася іазы҃цы*[2] *– защо се вълнуват народите"*** (*Псалтир 2:1)*.

Не бързайте! Това не е урок по езикознание. Това се съкровени и лични размисли за границите в живота ни; за границите – в миналото и днес.

Някак логично и естествено изглежда думата „език" – в смисъл на определен говор, особено имайки предвид това старо значение, да породи у нас известни представи и асоциации в ракурса на истината, че тези които говорят един език обикновено са един народ. Но това няма да бъде абсолютно вярно, защото светът помни една дълга епоха преди и след Христа, когато в евроазиатската му част, на много места, се е говорил старогръцки от най различни етноси. Той е бил толкова разбираем, че дори апостолите – иудеи по произход – написали евангелията си на този древен език, който явно говорили и добре познавали. Изключение прави само св. ап. Матей. Той пише своето евангелие на арамейски (стар еврейски), но сам приживе го превежда на гръцки. Всъщност по тяхното време голяма част от сънародниците им чели и Стария Завет в гръцкия му превод.[3] В миналото има и други примери за това, че език и народ в определен смисъл не са едно, но днес тази максима до голяма степен е вярна. Нещо повече. Откриват се примери за нации, страни и народи и като цяло еднородни етноси, където се говорят различни наречия и дори различни езици. Разбира се това са изключения с големи особености и условности. Както и да е. Днес там където се говори един език обикновено живее един народ.

Днес и в миналото накъдето и да се обърнем виждаме граници. Границите на дворовете ни, на населеното място, в което живеем, на общината, на областта, на Епархията, в миналото на Епископията, на Архиерейските наместничества… Границите продължават: на разни защитени територии, паркове, лесничейства, обособени и защитени горски и полски площи, границите на „НАТУРА 2000", на държавата, на съседните държави, на Евросъюза на континента. Граници сме прокарали и през акваториите – моретата и океаните. Границата ни с Румъния минава през средата на река Дунав. Още съществуват известни и древни граници, като китайската стена, ровове, кльонове и тем подобни.

Според видни психолози и терапевти, като Мадлен Алгафари например, се оказва, че ни заобикалят и множество невидими граници, ограничения и бариери, които, както и другите, веществените, ние сами си строим и поставяме ***„Една от най-важните теми в терапевтичния процес е тази за границите"***[4].

А пък само една единствена граница ни е нужна и важна – и сега и преди и винаги: границата между доброто и злото, между истината и лъжата. За да знаем на какво да вярваме и на какво – не. Какво трябва да правим и какво – не.

***Не сме разделени! С еднакви надежди***
***сплотени сме ний в любовта и смъртта!***
***Жетварка запее оттатък – копнежи***
***блажени събуди и в нас песента.***

През октомври на далечната 1885 г. в с. Груинци, Босилеградско се ражда големият български поет, писател, философ и преводач Емануил поп Димитров поп Захариев. Син и внук на отявлени и предани български свещеници. Учител по образование, родолюбец, певец на красотата и любовта.

Горните стихове са негови. Те са написани за една точно определена граница – нашата западна граница, която днес ни разделя с Р. Сърбия и Р. Македония, или както скоро я прекръстихме – Р. Северна Македония.

Но какво всъщност е границата? Кой рисува границите? Безспорно това правим ние хората. Кога , къде и как?

Повратностите на времето. Историята, политиците, победителите… това са някои от участниците в разпределението на света, хората и техните блага.

От север на юг тази граница днес минава през много красиви планински местности, като най-горе тръгва по река Тимок. По надолу пресича прохода Връшка чука. През Светиниколската планина и Стара планина, в Берковската ѝ част, стига двете реки – Ерма и Нишава, като пресича долините им. Първата извира в Сърбия, тече в България през чудните си ждрела и се връща отново в Сърбия. А Втората – Нишава, извира край гр. Годеч и тече в Сърбия. Както личи от името ѝ, то стои в основата на името на известния в миналото български град Ниш.

За реките няма граници! През тях преминават безпрепятствено и пчелите и птиците! Но може ли да прехвърлите осакатената човешка душа?

Близо до връх Голеш, или поне така четем, се събират днес границите на трите споменати по-горе държави. А всъщност назованият връх остава навътре в Р. Сърбия. Защо? Ще стане дума по-късно.

На юг границата разделя живописни местности – през Велбъжд, Осогово, Влахина и Малашевската планина, долината на р. Струмешница, Беласица и стига до връх Тумба.

Не се заблуждавайте! Това не е и урок по география. Оказва се, че тази граница и днес разделя брат от брата, а големи райони, населени от памтивека с българи остават от другата страна… За жалост и днес, но най-вече в миналото съдбата им е нелека.

***На пролет и нашите лястовки сини***
***отлитат натам къмто стари гнезда,***
***срещнете ги вие за вести петѝмни:***
***това са крилатите наши писма!***

Красивите слова в поезията на Емануил поп Димитров се мъчат да поправят стореното, да успокоят духа, който се чувства безвъзвратно отсечен от род и родина, но дали успяват?

Българската погранична територия днес е слабо населена. Развита в миналото селищна система е имало в общините Трън, Годеч и Сливница, Кула. Днес общински център е и гр. Драгоман, който някога възниква като гара Драгоман. От всички тях най-стар е гр. Годеч, където в началото на 20-ти век е имало много добре развита селищна система с големи села, поминък, богато историческо и археологично наследство. В града е действал и мирови съдия, за разлика от днес. Сега цялата околия е силно обезлюдена.

Трънско е било по-слабо развито.

Сериозен център и в миналото и сега остава Кюстендил (Кюстенджа, Велбъжд). Със селата в Босилеградско, които днес са оттатък в Сърбия, последният е представлявал голям културен и административен център. Именно там е и родното селце на Емануил поп Димитров – Груинци. От църквичката „Св. Параскева", в която е служил баща му, през 1919 г. новата граница, преминава на по-малко от километър. Откъсва селото от майка България, разделя го на две! То не е единственото. В Царибродско повече от двайсет села споделят съдбата на с. Груинци. Толкова са и в Трънската околия. Повече от двайсет са и в Кюстендилската околия. В Кулско и Видинско са десетина села.

Общо през 1919 г. от България, само в Западните покрайнини, са откъснати повече от деветдесет български села, които остават в Сръбското Кралство. Най-злочестните - селата Петачинци, Стрезимировци, Врабча, Жеравино, Груинци, Ресен и някои други са разделени на две! В следствие на Ньойския мирен договор от България само в Западните покрайнини е откъснато население от 64 509 души. Данните сочат, че 54 758 са българи, 8 637 власи, 549 цигани и само 127 сърби[5]. Това население живее в два града, три пазарни средища и над сто села. В откъснатите територии има 115 училища, 6 прогимназии и една гимназия. В тях преподават 269 учители и учат 7 892 ученици.

***Продължава в бр. 17***

[3] Селезньов, Михаил, „Защо еврейската Библия се различава от гръцката?" Двери, 2015 г.
[4] Алгафари, Мадлен, ТИХОСПИРКА, София, 2020 г., 82
[5] Уикипедия, Западни покрайнини, 2021 г. https://bg.wikipedia.org